

Ana Garačić*

UBLAŽAVANJE KAZNE PO ŠESTOJ NOVELI KAZNENOG ZAKONA

Nakon pregleda dosadašnjih odredbi o zakonskom izboru vrste i mjere kazne, utemeljenom na općoj svrsi izricanja kaznenopravnih sankcija i na samoj svrsi kažnjavanja te njihovoj praktičnoj primjeni u Republici Hrvatskoj, autorica u članku razmatra odmjeravanje kazne po Kaznenom zakonu nakon 1. listopada 2006. godine. Konstatirajući da su velike izmjene doživjele odredbe koje govore o ublažavanju kazne i to u pravcu pooštavanja uvjeta za ublažavanje kazne autorica upozorava da je odvojeno zakonsko od sudskoga ublažavanja kazne te da se u pogledu najmanje mjere propisane kazne u pravilu razlikuju okviri za sudsko od onoga za zakonsko ublažavanje kazne. Kod zakonskog ublažavanja kazne, koje je moguće samo na temelju izričite zakonske odredbe (u Općem ili Posebnom dijelu Kaznenog zakona), predviđena je alternativna mogućnost da se počinitelj kaznenog djela može osloboditi kazne ili da mu se može izreći blaža kazna. Ako je predviđena mogućnost oslobađanja kazne, u svim tim slučajevima kazna se može ublažiti bez obzira na granice zakonskog, odnosno sudskog ublažavanja kazne. Kod sudskog ublažavanja kazne sudovi će sada morati izricati teže kazne za pojedina kaznena djela ako kod počinitelja ne utvrde postojanje uvjeta za primjenu odredbi za zakonsko ublažavanje kazne, bez obzira na posebno izražene olakotne okolnosti za sudsko ublažavanje kazne.

1. UVOD

U našem Kaznenom zakonu zakonodavac je za sva kaznena djela propisao blaže ili strože kazne ovisno o svojoj ocjeni kolika je kaznena represija prijeko potrebna da se ostvari svrha kazne koja se očekuje. To nazivamo zakonskim izborom vrste i mjere kazne, koja je utemeljena na općoj svrsi izricanja kaznenopravnih sankcija i na samoj svrsi kažnjavanja. Opća svrha propisivanja i izricanja kaznenopravnih sankcija jest da svi građani poštuju kaznenopravni sustav i da nitko ne počini kazneno djelo te da se počinitelji kaznenih djela ubuduće tako ponašaju, dok je svrha kažnjavanja izražavanje društvene osu-

---

* Ana Garačić, zamjenica predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske

de zbog počinjenog kaznenog djela tako da svi uoče njegovu nedopuštenost, odnosno njegovu zabranjenost, da se utječe na počinitelje i sve ostale da ubuduće ne čine kaznena djela te da se primjereno propisanim kaznama utječe na svijest građana o pogibeljnosti kaznenih djela i pravednosti kažnjavanja njihovih počinitelja.

Osnovni kazneni zakon Republike Hrvatske odmjeravanju kazne posvetio je devet članaka, a tri članka govore o općim pravilima o odmjeravanju kazne, ublažavanju kazne i granicama ublažavanja kazne. Jedan članak predviđao je mogućnost pooštavanja kazne u slučaju višestrukog povrata¹, no Kazneni zakon je tu mogućnost u času donošenja izostavio i ona u Zakon do danas nije vraćena. Povrat, pa i višestruki povrat, otada se može ocjenjivati samo kao otegotna okolnost, a ne kao posebna osnova za pooštavanje kazne.

Opća pravila o odmjeravanju kazne govore o tome da sud počinitelju krivičnog djela odmjerava kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to djelo, imajući na umu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utječu na to da kazna bude manja ili veća, olakotne i otegotne okolnosti.²

Pri tome će osobito cijeniti stupanj krivične odgovornosti, pobude iz kojih je djelo počinjeno, jakost ugrožavanja ili povrede zaštićenoga dobra, okolnosti uz koje je djelo počinjeno, prijašnji počiniteljev život, njegove osobne prilike i njegovo držanje nakon počinjenoga krivičnog djela te druge okolnosti što se odnose na počiniteljevu ličnost.

OKZ RH razlikovao je zakonsko i sudsko ublažavanje kazne. U čl. 38. zakonodavac navodi da sud može počinitelju odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili primijeniti blažu vrstu kazne, kad Zakon predviđa da se počinitelj može blaže kazniti, a kad utvrdi da postoje osobito olakotne okolnosti tako da bi se i ublaženom kaznom mogla postići svrha kažnjavanja, sud također može Zakonom predviđenu kaznu ublažiti.

Granice ublažavanja kazne, zakonskog i sudskog, bile su predviđene u čl. 39. OKZ RH tako da kad postoje uvjeti za ublažavanje kazne, sud će ublažiti kaznu tako da ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisan zatvor u trajanju tri godine ili više, kazna se može ublažiti do jedne godine

---

¹ Čl. 42. Pooštavanje kazne u slučaju višestrukoga povrata. (1) Za krivično djelo počinjeno s umišljajem za koje je propisana kazna zatvora sud može izreći strožu kaznu od propisane uz ove uvjete: 1) ako je počinitelj već bio dva ili više puta osuđen za krivična djela počinjena s umišljajem na zatvor od najmanje jedne godine i pokazuje sklonost činjenju krivičnih djela, 2) ako od dana počiniteljeva otpuštanja s izdržavanja prije izrečene kazne do izvršenja novoga krivičnog djela nije proteklo pet godina. (2) Stroža kazna ne smije premašiti dvostruku mjeru propisane kazne ni petnaest godina zatvora. (3) Prosudujući da li da izrekne kaznu strožu od propisane, sud će naročito uzeti u obzir sklonost počinjenju krivičnih djela, pobude iz kojih su počinjena, okolnosti uz koje su počinjena te potrebu da se radi ostvarivanja svrhe kažnjavanja izrekne takva kazna.

² Čl. 37. OKZ RH.

zatvora, ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisan zatvor u trajanju dvije godine, kazna se može ublažiti do šest mjeseci zatvora, ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisan zatvor u trajanju jedne godine, kazna se može ublažiti do tri mjeseca zatvora, a ako je za krivično djelo propisana kao najmanja mjera kazna zatvora u trajanju manje od jedne godine, kazna se može ublažiti do petnaest dana zatvora, ako je za krivično djelo propisana kazna zatvora bez naznake najmanje mjere, umjesto zatvora može se izreći novčana kazna, ako je za krivično djelo propisana novčana kazna s naznakom najmanje mjere, kazna se može ublažiti do dvjesto pedeset kuna.

Te granice ublažavanja Zakonom propisane kazne za pojedina kaznena djela uglavnom su zadržane i u Kaznenom zakonu, osobito za najviše zapriječene kazne, pa se za kaznena djela za koja je bila zapriječena kazna zatvora od najmanje tri godine ili više, kazna mogla ublažiti do jedne godine, a za kaznena djela za koja je bila zapriječena kazna zatvora od najmanje dvije godine, kazna se mogla ublažiti do šest mjeseci zatvora.

OKZ RH imao je još jednu granicu ublažavanja, koju KZ nema, a to su kaznena djela za koja je najmanja mjera kazne bio propisan zatvor do jedne godine. Ta kazna mogla se ublažiti do tri mjeseca zatvora. Ostale, niže kazne, mogle su biti ublažene do najmanje zakonske mjere kazne, a to je kazna zatvora 15 odnosno 30 dana. Osim toga, što se tiče novčane kazne, OKZ RH predviđao je da ako je za kaznena djela bila propisana novčana kazna s naznakom najmanje mjere, ona se mogla ublažiti do 250 kuna, dok KZ takvu odredbu nije predviđao.

2. ODMJERAVANJE KAZNE PO KAZNENOM ZAKONU PRIJE 1. LISTOPADA 2006.

U Kaznenom zakonu opća svrha izricanja kaznenopravnih sankcija navedena je u čl. 6. KZ u kojoj odredbi se traži da svi građani poštuju pravni sustav i da nitko ne počini kazneno djelo te da se počinitelji kaznenih djela ubuduće tako ponašaju, dok su opća pravila o izboru vrste i mjere kazne normirana u čl. 56. KZ, a odredbe o ublažavanju kazne predviđa čl. 57. KZ.

2.1. Pravila o izboru vrste i mjere kazne

Izbor vrste i mjere kazne počinitelju kaznenog djela određuje sud u granicama koje su određene zakonom za počinjeno kazneno djelo, na temelju stupnja krivnje, pogibeljnosti djela i svrhe kažnjavanja.

Određujući o vrsti i mjeri kazne koju će primijeniti, sud će uzeti u obzir sve okolnosti koje utječu na to da kazna po vrsti i mjeri bude lakša ili teža za počinitelja kaznenog djela - olakotne i otegotne okolnosti.

Stupanj krivnje kojim je kazneno djelo počinjeno ima veliko značenje pri odmjerenju kazne počinitelju. Blaži oblik krivnje za sobom u pravilu povlači blažu kaznenu sankciju, osobito ako uspoređujemo kazne koje su počiniteljima izrečene za kaznena djela koja su ostvarena s namjerom s onima ostvarenim iz nehaja. Unutar ta dva oblika krivnje sudovi se uglavnom ne očituju o tome da je kazna odmjerena blaže baš zbog toga što je kazneno djelo npr. ostvareno s neizravnom namjerom, a ne s izravnom ili zbog toga što je ostvareno s nesvjesnim nehajem, a ne svjesnim.

Pobude iz kojih je djelo ostvareno sudovi češće spominju pri obrazlaganju odluke o kazni, pa možemo pronaći konstatacije suda da je počinitelj kazneno djelo ostvario iz obijesti, što je negativno utjecalo na visinu kazne, ili pak zbog velike nužde ili neimaštine, što je onda moglo rezultirati nešto blažom kaznom.

Jačina ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra često se ocjenjuje kao olakotna ili kao otegotna okolnost, no sudovi pokatkad, posve pogrešno, ocjenjuju kao olakotnu ili otegotnu okolnost činjenice koje predstavljaju zakonsko obilježje kaznenoga djela³ ili koje su njegov kvalificirani ili privilegirani oblik⁴.

Međutim, ako povreda zaštićenoga dobra prelazi onu prijeko potrebnu za pravnu kvalifikaciju kaznenoga djela, to se može ocijeniti kao otegotna okolnost. Ako je optuženik oglašen krivim zbog kaznenog djela iz čl. 168. st. 2. u svezi s čl. 164. st. 1. KZH, ne može mu se ocijeniti kao otegotna smrt jedne osobe, jer je to bitan element kaznenog djela zbog kojeg je oglašen krivim, ali nastupjela posljedica u obliku teške tjelesne ozljede i drugih osoba može biti otegotna okolnost, kako je ispravno ocijenio sud kad je, osim smrti jedne osobe, kao posljedica kaznenoga djela nastupilo i teško tjelesno ozljeđivanje četiriju osoba.⁵

Okolnosti u kojima je kazneno djelo počinjeno kadšto može biti otegotna, a kadšto olakotna okolnost, što ovisi o svakom konkretnom slučaju. Doprinos žrtve ostvarenju kaznenog djela, odnosno ocjena te činjenice olakotnom ili otegotnom u praksi sudova izaziva dvojbe, a u javnosti česte polemike. Ako sama žrtva pridonese ostvarenju djela, to jest olakotna okolnost za počinitelja,

---

³ Pledirajući za oštrijom kaznom, javni tužitelj upozorava na svojstvo optuženika, radnika policije, zanemarujući da se obilježja djela ne mogu smatrati otegotnim okolnostima. Prema tome ne mogu niti biti podloga za izricanje strože kazne, jer bi se ista okolnost dva puta vrednovala - pri propisivanja kazne za određeno djelo i pri njezinu odmjerenju. (Kao u odluci VSH, Kž-1131/83 od 20. ožujka 1984.)

⁴ Kod ubojstva na mah ne može se oštećenikov doprinos ocijeniti kao olakotna okolnost (kako je navedeno u odluci VSRH, Kž-639/91 od 24. lipnja 1992.). Naime, takvo oštećenikovo ponašanje već je sadržano u kvalifikaciji djela koje je zbog toga i postalo tzv. privilegirano ubojstvo.

⁵ Iz odluke VSRH, Kž-213/91 od 3. rujna 1991.

no dvojbe su u tome u čemu se taj doprinos sastoji i može li se on uistinu ocijeniti kao olakotna okolnost.

Ako je optuženik kazneno djelo izazivanja prometne nesreće počinio tako da se upustio u vožnju na molbu oštećenika koji je vidio da je optuženik alkoholiziran⁶ ili se oštećenica pristala voziti na motoru vrlo umornog optuženika⁷, to je sud ocijenio kao olakotnu okolnost, jer su same žrtve pridonijele nesreći do koje je poslije došlo. Jednako tako okolnost da je smrti oštećenika ozlijeđenog u prometnoj nesreći pridonijelo i oštećenikovo teško zdravstveno stanje, bio je težak srčani bolesnik, sud je optuženiku ocijenio olakotnom okolnošću.⁸

Prijašnji život počinitelja i usklađenost njegova ponašanja sa zakonom olakotna je okolnost, kao što je otegotna okolnost prijašnja osuđivanost, no to uvijek i ne mora biti, pogotovo ako je od prijašnje osuđivanosti protekao dugačak vremenski period od 18 godina⁹ ili 25 godina¹⁰ ili se radi o tome da je okrivljenik ostvario potpuno različita kaznena djela, kao što se navodi u odlukama koje su citirane.

Ako je optuženik prije osuđivan zbog kaznenog djela s područja sigurnosti prometa na cestama, pa mu se sudi za neko kazneno djelo protiv života i tijela, tu prijašnju osuđivanost sudovi često ne smatraju otegotnom okolnošću.

Činjenica prijašnje osuđivanosti, da bi mogla biti ocijenjena kao otegotna okolnost, mora biti na nedvojbena način utvrđena. U jednom slučaju sud drugoga stupnja nije prihvatio žalbeni navod državnog odvjetnika da ne može egzistirati tvrdnja suda prvoga stupnja o neosuđivanosti optuženika stranih državljana jer to u postupku nije ničim dokazano, a ni državni odvjetnik nije

---

⁶ Činjenica da se optuženik upustio u vožnju na molbu i inzistiranje oštećenih koji su znali da je optuženik pijan, pa su, prema tome, pridonijeli nastanku prometne nesreće, jest olakotna okolnost. (Kao u odluci VSH, Kž- 1002/77 od 31. kolovoza 1978.)

⁷ Usto treba imati na umu da su i same žrtve nesreće pridonijele toj nesreći kad su pristale voziti se motornim vozilom kojim je upravljao očigledno vrlo umoran optuženik. (Kao u odluci VSH, Kž-1153/83. od 27. prosinca 1984.)

⁸ Iz odluke VSRH, Kž-882/90 od 19 lipnja 1991.

⁹ Iako je sud prvog stupnja pravilno utvrdio sve okolnosti koje utječu na to da kazna bude veća ili manja, te okolnosti nije u svemu dobro ocijenio, pa je tako, s jedne strane, olakotnoj okolnosti doprinosu oštećenika pridao premalo značenje, a s druge strane prijašnjoj osuđivanosti optuženika zbog istovrsnih kaznenih djela pridao je preveliku važnost. To zbog toga što je utvrđeno da je oštećenik dospio na prometnicu kojom se kretao optuženik dok je ovom na semaforu bilo upaljeno zeleno svjetlo, pa se taj doprinos oštećenika pokazuje značajnim, a utvrđeno je i to da je od prijašnje osude optuženika za istovrsno djelo, iako se radi o profesionalnom vozaču, proteklo 18 godina, tako da okolnost prijašnje osuđivanosti nema tako veliko značenje kako je to uzeo sud prvoga stupnja. (Iz odluke VSRH, Kž- 213/94 od 29. ožujka 1994.)

¹⁰ Protek vremena od 25 godina od prijašnje osude doista je takva okolnost koja u znatnoj mjeri relativizira značenje prijašnje osuđivanosti, i to do te mjere da to ovdje nema utjecaja na odmjeravanje kaznene sankcije. (Iz odluke VSRH, Kž-45/90 od 9. srpnja 1991.)

ničim doveo u pitanje njihovu osuđivanost jer optuženici nisu dužni dokazivati svoju neosuđivanost, nego je to dužnost javnog tužitelja ako smatra suprotno. Stoga je osnovano sud prvoga stupnja uzeo osuđenima da su neosuđivani jer je to pretpostavka za svakog građanina, pa i za optuženike, nepostojanje koje se mora dokazivati.¹¹

Okolnosti u kojima optuženik živi i njegovo ponašanje nakon počinjenja kaznenog djela, sudovi, u pravilu, vrlo široko utvrđuju i u toj skupini nalaze cijeli niz olakotnih okolnosti za optuženika. To je posebno egzaktno i široko utvrđivano u istraživanju koje je obavljeno tijekom 2004. godine pod nazivom: Zakonska i sudska politika kažnjavanja županijskih sudova u Republici Hrvatskoj, koje je obavljeno na inicijativu profesora Željka Horvatića prije donošenja prve faze izmjena Kaznenog zakona iz 2004. godine, koje su kasnije nastavljene u drugoj fazi koja je okončana 2006. donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona 9. lipnja 2006., koji se primjenjuje od 1. listopada 2006. Tim izmjenama i dopunama za veći broj kaznenih djela kazneni okviri znatno su pooštreni.¹²

Autorica ovoga članka tada je istraživala iskorištenost kaznenih okvira za kaznena djela silovanja i zlouporabe opojnih droga u dva perioda, na promatranom uzorku od 217 pravomoćnih osuda.¹³ Iz tih istraživanja se vidi da sudovi pridaju veliku pozornost utvrđivanju okolnosti u kojima su počinitelji živjeli prije počinjenja kaznenog djela i kako su se ponašali kasnije.

Odnos prema oštećeniku i naknada štete prouzročene kaznenim djelom mogu biti olakotna okolnost, no počinitelji kaznenih djela rijetko nastoje popraviti štetu prouzročenu kaznenim djelom u bilo kojem obliku. Često se samo verbalizira namjera nadoknade štete, no izražena volja za naknadom štete ne može biti puka tvrdnja, nego je optuženik mora na neki način ostvariti ili bar početi ostvarivati.¹⁴

Ukupnost društvenih i osobnih uvjeta koji su pridonijeli ostvarenju djela sud također ocjenjuje pri izboru vrste i mjere kazne.

---

¹¹ Iz odluke VSRH, Kž-240/90. od 20. lipnja 1990.

¹² Vidi dr. sc. Željko Horvatić, Problem odnosa u zakonu propisane i sudskim presudama primijenjene kaznenopravne represije prema počiniteljima kaznenih djela (zakonska i sudska kaznena politika), Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, broj 2/2004.

¹³ Vidi Zakonska i sudska politika kažnjavanja županijskih sudova u Republici Hrvatskoj za kaznena djela silovanja i zlouporabe droga, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, broj 2/2004.

¹⁴ Optuženik se u žalbi poziva na to da kod njega postoji "volja da se naknadi šteta". Osuđen je na kaznu zatvora u trajanju četiri godine, zbog počinjenja kaznenog djela pronevjere, pa se sama isprazna tvrdnja da ima volju naknaditi štetu ne može uzeti u obzir kao olakotna okolnost. (Kao u odluci VSRH, Kž-806/91 od 29. siječnja 1992.)

2.2. Ublažavanje kazne

Kazneni zakon nigdje ne predviđa da se kazna mora ublažiti, ali predviđa kad se kazna određena za pojedino kazneno djelo može ublažiti.

Zakonom propisana kazna za određeno kazneno djelo može se ublažiti kad to zakon izričito propisuje ili kad sud smatra da se s obzirom na postojanje posebno izraženih olakotnih okolnosti svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane. Time je zakonodavac odredio dvije vrste ublažavanja kazne: zakonsko i sudsko ublažavanje kazne.

Sudsko ublažavanje kazne daje mogućnost sudu da predviđenu kaznu ublaži kad utvrdi postojanje posebno izraženih olakotnih okolnosti. Kad se odluči za ublažavanje kazne, sud mora voditi računa o granicama ublažavanja kazne, osim u slučaju kad zakon predviđa da se počinitelj može osloboditi kazne - tada se predviđena kazna može ublažiti bez ikakvih ograničenja.

Granice ublažavanja kazne predviđene su u odredbi čl. 57. st. 2. KZ, koji predviđa da ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora s posebnom najvećom mjerom tri godine ili manje, bez obzira na posebnu najmanju mjeru, umjesto kazne zatvora može se izreći novčana kazna, ako je za kazneno djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora u trajanju jedne godine ili manje, a kao posebna najveća mjera više od tri godine zatvora, kazna se može ublažiti do najmanje zakonske mjere kazne zatvora, ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora najmanje dvije godine, kazna se može ublažiti do najmanje šest mjeseci zatvora, a ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora najmanje tri godine ili više, kazna se može ublažiti do jedne godine zatvora.

Sudovi u obrazloženju presude, u dijelu koji govori o izrečenoj kazni, vrlo često ne obrazlažu posebni razlog za zakonsko ublažavanje, a posebno za sudsko ublažavanje kazne, što će se nakon sadašnjih izmjena morati obrazlagati.

Utvrđene olakotne okolnosti mogu biti osnova za sudsko ublažavanje kazne samo onda ako je riječ o osobito olakotnim okolnostima, a to nije čest slučaj.¹⁵

Kao osobito olakotne okolnosti sudovi su često smatrali dob počinitelja kaznenoga djela, ako je počinitelj u vrijeme ostvarenja djela bio mlađi punoljetnik koji do tada nije osuđivan, to je ocijenjeno kao olakotna okolnost,¹⁶ no ako nije riječ o mlađim punoljetnicima, mlađa ili starija životna dob počinitelja

---

¹⁵ Sud prvoga stupnja pravilno je utvrdio da optuženik prije nije dolazio u sukob sa zakonom, da je otac jednog maloljetnog djeteta, da ima nesređene obiteljske prilike i da je do sada u svemu bio pozitivan. To jesu olakotne okolnosti i sud ih je trebao cijeniti, no prvostupanjski sud ih je precijenio te pogrešno zaključio da one, u svojoj ukupnosti, predstavljaju osobito olakotne okolnosti. (Iz odluke VSH, Kž-13/88 od 8 lipnja 1988.)

¹⁶ Okolnost da je optuženik, koji je počinio kazneno djelo na području sigurnosti prometa, u vrijeme počinjenja djela bio mlađi punoljetnik, predstavlja osobitu olakotnu okolnost koja, uz okolnost da optuženik do sada nije osuđivan, pokazuje da se i ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja. (Iz odluke VSH, Kž-256/88 od 25. svibnja 1988.)

vrlo je rastezljiva kategorija kad su je sudovi upotrebljavali kao razlog za blaže kažnjavanje.

Kod primjene odredbi o ublažavanju kazne katkada dolazi do pogrešne odluke jer sud izrekne kaznu koju uopće nije mogao izreći¹⁷ ili pogriješi pri izricanju sankcije pa za određeno kazneno djelo izrekne kaznenu sankciju koja se nije mogla izreći.¹⁸

U istraživanju pod nazivom: Zakonska i sudska politika kažnjavanja županijskih sudova u Republici Hrvatskoj, koje je naprijed spomenuto, pokazalo se veliko razilaženje između predviđenih zakonskih okvira kazne za pojedina kaznena djela i kazni koje su izrekli sudovi, a to je i stalni predmet rasprava opće i pravne javnosti, u smislu da su predviđeni zakonski okviri kazni pre-niski. Međutim iz rezultata tog istraživanja evidentno je da sudovi ne iskorištavaju već predviđene kaznene okvire, nego kazne u pravilu odmjera-vaju u prvoj polovini ili prvoj trećini zapriječene kazne.

---

¹⁷ Prvostupajski sud je prilikom izricanja kazne zatvora u trajanju osam mjeseci zbog kaznenog djela iz čl. 272. st. 3. i 1. KZ povrijedio Kazneni zakon kad nije primijenio odredbe o ublažavanju kazne. To zbog toga što je za kazneno djelo iz čl. 272. st. 3. i 1. KZ zapriječena kazna zatvora od jedne do 10 godina, a da bi se mogla izreći kazna zatvora ispod zapriječenog minimuma kazne, prvostupajski je sud trebao utvrditi postojanje posebno izraženih olakotnih okolnosti koje bi upućivale na zaključak da se svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane zakonom. Istovremeno se ističe da u razlozima pobijane presude prvostupajski sud nije naveo posebne olakotne okolnosti koje opravdavaju primjenu čl. 57. KZ tako da je time počinjena i bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. t. 11. ZKP. (Iz odluke Županijskog suda u Koprivnici, KŽ-213/1999 od 28. prosinca 1999.)

Sud prvoga stupnja povrijedio je zakon kad je prilikom izricanja zatvorske kazne u trajanju 30 dana zbog kaznenog djela iz čl. 311. st. 2. u svezi sa st. 1. KZ propustio primijeniti odredbu čl. 57. KZ o ublažavanju kazne i za to dati odgovarajuće razloge, jer je okrivljeniku izrečena kazna zatvora ispod zakonskog minimuma propisane kazne za to djelo. (Iz odluke Županijskog suda u Koprivnici, KŽ-230/99 od 16. studenoga 1999.)

¹⁸ Kad je optuženiku za kazneno djelo izazivanja prometne nesreće iz čl. 272. st. 3. KZ, za koje je propisana kazna zatvora u trajanju od jedne do deset godina, sud prvoga stupnja izrekao uvjetnu osudu, primjenom čl. 67. st. 3. u svezi s čl. 57. st. 2. t. 1.b KZ, mora se izreći kazna zatvora ispod jedne godine, tj. npr. jedanaest mjeseci. (Iz odluke VSRH, I KŽ-581/1999 od 28. listopada 1999.)

U pravu je državni odvjetnik kad u žalbi tvrdi da je prvostupajski sud prilikom odlučivanja o kaznenoj sankciji povrijedio Kazneni zakon. Naime, za inkriminirano kazneno djelo iz čl. 293. st. 2. Kaznenog zakona propisana je kazna zatvora od jedne do osam godina i da bi se za to djelo na izrečenu kaznu mogla primijeniti uvjetna osuda, potrebno je prema odredbi čl. 67. st. 3. KZ primijeniti odredbe o ublažavanju kazne (čl. 57. KZ). Tu primjenu odredaba o ublažavanju kazni prvostupajski sud je propustio tako da zbog toga na izrečenu kaznu zatvora nije mogao primijeniti uvjetnu osudu. S obzirom na to, valjalo je udovoljiti žalbi državnog odvjetnika, s time da će prvostupajski sud, ako se u nastavku postupka odluči na primjenu uvjetne osude na izrečenu zatvorsku kaznu, prethodno utvrditi postojanje posebno izraženih olakotnih okolnosti koje opravdavaju ublažavanje kazne u smislu čl. 57. KZ te nakon primjene citirane odredbe na temelju čl. 67. KZ na izrečenu zatvorsku kaznu primijeniti uvjetnu osudu. (Iz odluke Županijskog suda u Koprivnici, II KŽ-232/01 od 18. listopada 2001.)

Rezultati toga istraživanja dijelom su doveli do izmjene kaznenih okvira za niz kaznenih dijela i u konačnici do znatnih izmjena odredbi o ublažavanju kazne.

3. ODMJERAVANJE KAZNE PO KAZNENOM ZAKONU NAKON 1. LISTOPADA 2006.

3.1. Pravila o izboru vrste i mjere kazne

U odnosu prema prijašnjoj odredbi istoga članka članak 56. Kaznenog zakona u kojim su navedena opća pravila o izboru vrste i mjere kazne nije izmijenjen. Velike izmjene doživjele su odredbe koje govore o ublažavanju kazne, i to prema pooštavanju uvjeta za ublažavanje kazne.

3.2. Ublažavanje kazne

Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona koji se primjenjuje od 1. listopada 2006. članak 57. KZ, koji govori o ublažavanju kazne, izmijenjen je u cijelosti. Zakonsko i sudsko ublažavanje kazne je razdvojeno i sada navedeno u dva stavka. U stavku prvom navodi se da se zakonom propisana kazna za određeno kazneno djelo može ublažiti kad to zakon izričito propisuje, a u stavku drugom da se zakonom propisana kazna za određeno kazneno djelo iznimno može ublažiti i kad sud utvrdi da se s obzirom na postojanje naročito izraženih olakotnih okolnosti svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane.¹⁹

Na taj način, makar i simbolički, odvaja se zakonsko od sudskoga ublažavanja kazne, što je poslije, pri određivanju različitih granica u kojima se kazna može ublažiti na temelju zakonskog ili sudskog ublažavanja kazne, dobilo svoje puno značenje.

U stavku trećem zakonodavac je predvidio iznimku, to je slučaj kad sud blažu kaznu od propisane za određeno kazneno djelo može izreći, ali samo ako takvu blažu kaznu predloži državni odvjetnik, a okrivljenik se s tim prijed-

---

¹⁹ U obrazloženju izmjena Kaznenog zakona predlagatelj navodi da su do sada bili jednaki pragovi i granice za obje vrste ublažavanja kazne. Predloženom odredbom odvojeno je zakonsko od sudskog ublažavanja kazne. Zakonsko ublažavanje kazne odnosi se na okolnosti za koje zakon unaprijed predviđa da se mogu uzeti u obzir kao olakotne okolnosti pri izricanju kazne (npr. prekoračenje nužne obrane, prekoračenje krajnje nužde, kazneno djelo počinjeno u pokušaju). Sada je posebno propisano sudsko ublažavanje kazne, to su tzv. posebne olakotne okolnosti (ublažajne okolnosti) koje sud uzima u obzir pri svakom pojedinom slučaju. Takvo ublažavanje je znatnije ograničeno višim donjim granicama nego zakonsko ublažavanje. Time se dosljedno ostvaruje pooštavanje.

logom suglasi. No, i državni se odvjetnik u svojem prijedlogu za izricanje blaže kazne mora držati granica zakonskog ublažavanja kazne.

Kad se odluči za ublažavanje kazne, sud mora voditi računa o granicama ublažavanja kazne²⁰, osim u slučaju kad zakon predviđa da se počinitelj može osloboditi kazne. U potanjem slučaju predviđena kazna može se ublažiti bez ikakvih ograničenja, kao što je bilo i prije ovih izmjena.

Iz tablice vidimo da zakonodavac za kaznena djela za koja je najveća mjera propisane kazne tri godine, a najmanje mjera nije propisana, i za kaznena djela za koja je najveća mjera propisane kazne pet godina, a najmanja mjera manja je od jedne godine, ne pravi razlikovanje zakonskog od sudskog ublažavanja kazne, tako da su granice ublažavanja jednake: kazna se može ublažiti do 30 dana zatvora.

Jednako je i kod kaznenih djela za koja je najveća mjera propisane kazne zatvora pet godina ili više, a najmanja mjera jedna godina: kazna se može ublažiti do najmanje šest mjeseci zatvora bez obzira na to je li sud utvrdio da postoje razlozi za zakonsko ili za sudsko ublažavanje kazne.

Za preostale najmanje mjere propisane kazne različiti su okviri za sudsko od onih za zakonsko ublažavanje kazne. Ako je najmanja mjera propisane kazne kazna zatvora tri godine, takva kazna može se ublažiti ako postoje uvjeti za zakonsko ublažavanje kazne na kaznu zatvora do jedne godine, a za sudsko ublažavanje do kazne zatvora dvije godine. Ako je najmanja mjera propisane kazne kazna zatvora pet godina, kazna se može ublažiti do dvije godine ako postoje uvjeti za zakonsko ublažavanje kazne, a do tri godine ako postoje uvjeti za sudsko ublažavanje kazne. Ako je najmanja mjera propisane kazne kazna zatvora 10 godina, kazna se može ublažiti do tri godine ako postoje uvjeti za zakonsko ublažavanje kazne, a do pet godina ako postoje uvjeti za sudsko ublažavanje kazne.

---

²⁰ Granice ublažavanja su ove: a) ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora s posebnom najvećom mjerom tri godine i manje, bez obzira na posebnu najmanju mjeru, i ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora s posebnom najvećom mjerom pet godina, a kao najmanja mjera kazne propisana je kazna zatvora manja od jedne godine, zakonskim i sudskim ublažavanjem kazna se može ublažiti do najmanje zakonske mjere kazne zatvora, b) ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora s posebnom najvećom mjerom pet godina ili više, a kao najmanja mjera jedna godina, zakonskim i sudskim ublažavanjem kazna se može ublažiti do najmanje šest mjeseci zatvora, c) ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora najmanje tri godine, zakonskim ublažavanjem kazna se može ublažiti do najmanje jedne godine, a sudskim ublažavanjem do dvije godine zatvora, d) ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora najmanje pet godina, zakonskim ublažavanjem kazna se može ublažiti do najmanje dvije godine, a sudskim ublažavanjem do tri godine zatvora, e) ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora najmanje deset godina, zakonskim ublažavanjem kazna se može ublažiti do najmanje tri godine, a sudskim ublažavanjem do pet godina zatvora.

3.2.1. Zakonsko ublažavanje kazne

Zakonsko ublažavanje kazne moguće je jedino kad je to u Zakonu izričito propisano, a odredbe o zakonskom ublažavanju kazne predviđene su i u općem i u posebnom dijelu Kaznenog zakona.

Na više mjesta u Zakonu predviđena je alternativna mogućnost: ili da se počinitelj kaznenog djela može osloboditi kazne ili da mu se može izreći blaža kazna. Ako je predviđena mogućnost oslobađanja od kazne, u svim tim slučajevima kazna se može ublažiti bez osvrtnja na granice zakonskog odnosno sudskog ublažavanja kazne.

3.2.1.1. Zakonsko ublažavanje kazne koje predviđa opći dio Kaznenog zakona

U općem dijelu Kaznenog zakona zakonodavac je predvidio mogućnost za zakonsko ublažavanje kazne, pa sudovi u tim slučajevima mogu predviđenu kaznu ublažiti u većoj mjeri jer su granice za zakonsko ublažavanje kazne blaže za počinitelja od onih za sudsko ublažavanje. Tako je kaznu moguće ublažiti:

1. ako počinitelj kazneno djelo ostvari nečinjenjem, a nije riječ o kaznenom djelu koje se može ostvariti samo nečinjenjem (čl. 25. st. 3. KZ);
2. ako počinitelj kazneno djelo ostvari u prekoračenja nužne obrane (čl. 29. st. 3. KZ)²¹;
3. ako je kazneno djelo ostalo u pokušaju (čl. 33. st. 2. KZ);
4. kod pomaganja u ostvarenju kaznenog djela (čl. 38. st. 1. KZ);

---

²¹ Suprotno od izloženih prigovora žalitelja, prvostupanjski je sud obranu optuženice temeljito analizirao i ispitao, dovodeći je u vezu s drugim dokazima i neprijepornim činjenicama, prije svega iskazom svjedoka K.K. i nalazom i mišljenjem liječnika vještaka dr. D.M., prema kojem je tjelesna ozljeda oštećenika označena kao osobito teška tjelesna ozljeda s otvorenom prsnom i trbušnom šupljinom i dubokom ranom na jetri, a tjelesna ozljeda oštećenice kao laka tjelesna ozljeda u vidu nagnječenja glave u području čela i nagnječenja desne nadlaktice, te je s pravom zaključio da je optuženica, odbijajući napade oštećenika, prekoračila granice nužne obrane, jer intenzitet njezine obrane nije bio proporcionalan intenzitetu napada golorukog i alkoholiziranog oštećenika, čime je počinila kazneno djelo iz čl. 34. st. 1. KZRH u svezi s čl. 17. i 7. st. 3. OKZRH, za koje joj je uz primjenu propisa o ublažavanju kazne utvrđena kazna zatvora u trajanju jedne godine te po čl. 47. i 48. OKZRH izrečena uvjetna osuda, s time da se utvrđena kazna neće izvršiti ako optuženica u roku jedne godine ne počini novo kazneno djelo. (Iz odluke VSRH, I Kž-639/98 od 26. veljače 2002.)

5. ako se kod počinitelja kaznenog djela utvrdi smanjena ubrojivosti u znatnoj mjeri (čl. 42. KZ)²²;
6. u slučaju otklonjive zablude o protupravnosti djela (čl. 46. st. 2. KZ).

3.2.1.2. Zakonsko ublažavanje kazne koje predviđa posebni dio Kaznenog zakona

U posebnom dijelu Kaznenog zakona zakonodavac je također predvidio mogućnost zakonskog ublažavanja kazne. Tako je kaznu moguće ublažiti:

1. ako je počinitelj kaznenog djela neprijavljivanja pripremanja kaznenog djela u srodstvu s osobom koja priprema kazneno djelo ili je s njom u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici (čl. 299. st. 4. KZ);
2. ako je počinitelj određenih kaznenih djela protiv oružanih snaga bio izazvan protuzakonitim i grubim postupanjem vojne osobe (čl. 358. KZ);
3. ako se počinitelj kaznenog djela neodazivanja pozivu i izbjegavanja vojne službe dragovoljno javi nadležnom državnom tijelu (čl. 364. st. 5. KZ);
4. ako se počinitelj kaznenog djela samovoljnog udaljenja i bijega iz vojne postrojbe ili službe dragovoljno javi nadležnom državnom tijelu (čl. 367. st. 6. KZ).

3.2.2. Sudsko ublažavanje kazne

U čl. 57. st. 2. KZ predviđeno je da se propisana kazna za određeno kazneno djelo iznimno može ublažiti i kad sud utvrdi da se s obzirom na postojeće naročito izražene olakotne okolnosti svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane.²³

---

²² Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (NN, 71/06), koji se primjenjuje od 1. listopada 2006., ovaj je članak izmijenjen. U obrazloženju izmjena predlagatelj navodi da se, s obzirom na fenomenologiju i dosadašnju sudsku praksu, prema važećoj odredbi o smanjenoj ubrojivosti gdje je zakonsko ublažavanje moguće prema svim počiniteljima koji su u vrijeme počinjenja kaznenog djela bili smanjeno ubrojivi bez obzira na to u kojoj je mjeri njihova ubrojivost bila smanjena, ograničava mogućnost ublažavanja kazne samo prema počinitelju koji je bio samanjeno ubrojiv u "znatnoj mjeri".

²³ Okolnost da je optuženik, koji je počinio kazneno djelo na području sigurnosti prometa, u vrijeme počinjenja djela bio mlađi punoljetnik predstavlja osobito olakotnu okolnost koja, uz okolnost da optuženik do sada nije osuđivan, pokazuje da se i ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja. (Iz odluke VSH, Kž-256/88 od 25. svibnja 1988.)

Ta zakonska odredba slična je staroj odredbi čl. 57. st. 1. KZ. Razlika je terminološke prirode, umjesto "posebno izraženih olakotnih okolnosti", sada se navodi: "naročito izraženih olakotnih okolnosti". Velika je promjena u granicama za sudsko ublažavanje kazne, koje su sada ne samo određene nego su i znatno strože za počinitelja od onih propisanih za zakonsko ublažavanje kazne, što je i bio cilj zakonodavca.

Za pojedina kaznena djela sudovi će sada biti primorani izricati teže kazne ako kod počinitelja ne utvrde postojanje uvjeta za primjenu odredbi za zakonsko ublažavanje kazne, nego samo posebno izražene olakotne okolnosti za sudsko ublažavanje kazne.

To će biti osobito vidljivo u skupini kaznenih djela u kojima je najmanja mjera kazne kazna zatvora tri ili pet godina, jer u tu skupinu spadaju kaznena djela koja su zastupljena u većem broju, kao što je kazneno djelo ubojstva iz čl. 90. KZ. Ako je to kazneno djelo ostalo u pokušaju, sudovi su često izricali kaznu zatvora jedne godine, što više neće biti moguće jer je granica za zakonsko ublažavanje kazne dvije godine, a za sudsko ublažavanje kazne tri godine.

Slično je i kod kaznenog djela zlouporabe opojnih droga iz čl. 172. st. 2. KZ gdje su sudovi kod blažih načina ostvarenja dovršenog kaznenog djela, kao što je npr. posredovanje u prodaji male količine droge ili proizvodnja nekoliko stabljika kanabisa izricali blaže kazne, manje od jedne godine zatvora, što sada neće biti moguće. Ako sud utvrdi neki od razloga za zakonsko ublažavanje kazne ili za fakultativno oslobođenje od kazne, izrečena kazna za to kazneno djelo morat će biti najmanje jedna godina zatvora, a ako se to ne utvrdi, najmanja mjera kazne bit će dvije godine zatvora.

Kod kaznenog djela silovanja iz čl. 188. st. 1. KZ najmanja mjera kazne zatvora povišena je s jedne na tri godine, pa izrečena kazna za pokušaj toga kaznenog djela neće moći biti niža od jedne godine zatvora, a kako postoje samo uvjeti za sudsko ublažavanje kazne, od dvije godine. U dosadašnjoj praksi sudova za pokušaj kaznenoga djela silovanja imamo izrečene kazne koje su niže od jedne godine zatvora.

3.3. Ublažavanje kazne i uvjetna osuda

Kad sud odlučuje o uvjetnoj osudi, može je primijeniti prema počinitelju kaznenog djela za koje je zakonom propisana kazna zatvora do pet godina.

Ako se sud odluči primijeniti uvjetnu osudu za kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora do 10 godina, to će moći učiniti ako je primijenio odredbe o ublažavanju kazne, i to samo odredbe o zakonskom ublažavanju kazne.

Tom izmjenom sužit će se mogućnost izricanja uvjetne osude za teža kaznena djela jer će se ona moći izreći samo ako je sud primijenio odredbe o zakonskom ublažavanju kazne, a ne i sudskome, kako je bilo do sada.

3.4. Oslobođenje od kazne

Prema odredbi članka 58. KZ, sud je počinitelja dužan osloboditi kazne za počinjeno kazneno djelo kad to zakon izričito propisuje, a može ga osloboditi kazne kad zakon propisuje takvu mogućnost.

Izmjenama KZ koje se primjenjuju od 1. listopada 2006. odredbe o oslobođenju od kazne nisu mijenjane, pa će sudu i nadalje ostati mogućnost da se ne pridržava granica sudskog i zakonskog ublažavanja kazne u slučaju kad Zakon predviđa mogućnost oslobođenja od kazne, a sud se na potpuno oslobođenje od kazne ne odluči, nego počinitelju izrekne kaznu.²⁴

Oslobođenje od kazne je fakultativno kad Zakon propisuje takvu mogućnost, pa se počinitelj kaznenog djela može osloboditi kazne:

1. ako prekorači nužnu obranu zbog jake razdraženosti ili prepasti izazvane napadom (čl. 29. st. 3 KZ)²⁵;
2. ako pokuša kazneno djelo neprikladnim sredstvom ili prema neprikladnom objektu (čl. 33. st. 3. KZ);
3. ako dragovoljno odustane od kažnjivog pokušaja kaznenog djela (čl. 34. st. 1. KZ);
4. ako kao sudionik dragovoljno spriječi počinjenje kaznenog djela (čl. 36. st. 4. KZ);

---

²⁴ Nije u pravu žalitelj kada tvrdi da je sud prvoga stupnja povrijedio Kazneni zakon kad optuženika nije oslobodio kazne. Naime, prema odredbi čl. 173. st. 8. KZ, počinitelja kaznenog djela koji je dragovoljno bitno pridonio otkrivanju kaznenog djela iz čl. 173. st. 1., 2., 3., 4. i 5. KZ sud može osloboditi kazane, ali i ne mora. Optuženik je prema utvrđenju prvostupanskog suda okolnosno priznao počinjenje kaznenog djela, a iskazivao je i o drugim činjenicama koje se na drugi način ne bi mogle utvrditi ili bi njihovo utvrđenje bilo povezano sa znatnim teškoćama, što je prvostupanski sud opravdano ocijenio kao ispunjenje zakonskih uvjeta za primjenu odredbe čl. 173. st. 8. KZ. Međutim, suprotno mišljenju žalitelja, jednako tako u pravu je sud prvoga stupnja kad optuženika nije u potpunosti oslobodio kazne, nego je primijenio odredbu čl. 58. st. 3. KZ i umjesto oslobođenja od kazne optuženiku izrekao kaznu zatvora bez pridržavanja granica ublažavanja kazne iz čl. 57. st. 2. KZ. Naime, za kazneno djelo iz čl. 173. st. 3. KZ, za koje je optuženik oglašen krivim, predviđena je kazna zatvora od najmanje tri godine ili kazna dugotrajnog zatvora, pa se izrečena kazna zatvora u trajanju šest mjeseci pokazuje u svemu primjerenom konkretnom slučaju (uzimajući u obzir sve olakotne okolnosti koje je utvrdio sud prvoga stupnja, s jedne strane, a s druge strane težinu počinjenog djela), a i podobnom da se njome ostvari svrha kažnjavanja koja se očekuje, iz kojeg razloga nije utemeljena ni žalba optuženika zbog odluke o kazni. (Iz odluke VSRH, I Kž-826/03 od 20. rujna 2005.)

²⁵ Opravdano je sud oslobodio optuženu kazne zbog prekoračenja nužne obrane u stanju jake razdraženosti i prepasti izazvane napadom oštećenika, ako se uzme u obzir da je oštećenik optuženu snažno udario te je ona od udarca pala na zemlju i ako se u sklopu cjelokupnog ponašanja oštećenika prema optuženoj ocijenio značaj njegove brutalnosti prema optuženoj koja je inače teški neurotik s naglašenim depresivnim stanjem. (Iz odluke VSH, Kž-748/72 od 19. listopada 1972.)

5. u slučaju neprikladnog pokušaja poticanja (čl. 37. st. 3. KZ);
6. kod posebnih slučajeva ostvarenja kaznenog djela iz nehaja (čl. 59. t. a. i b. KZ)²⁶;
7. ako počinitelj kaznenog djela otmice dragovoljno pusti na slobodu taoca prije nego što je ostvaren njegov zahtjev radi kojeg je počinio otmicu (čl. 125. st. 4. KZ)²⁷;
8. ako počinitelj kaznenog djela - udruživanja radi činjenja kaznenih djela protiv Republike Hrvatske otkrivanjem grupe spriječi počinjenje kaznenih djela (čl. 152. st. 3. KZ);
9. ako počinitelj kaznenog djela - zlorabe opojnih droga bitno pridonese otkrivanju kaznenog djela (čl. 173. st. 8. KZ)²⁸;

---

²⁶ Nije u pravu žalitelj kad navodi da, bez obzira na pravnu kvalifikaciju djela, treba ocijeniti posljedicu do koje je došlo i način vožnje optuženika te optuženiku izreći kaznu, a ne primijeniti čl. 41. OKZRH i osloboditi ga kazne. Suprotno takvom zaključivanju državnog odvjetnika stoji činjenica da je optuženik sam teško ozlijeđen u nesreći, prouzročenoj njegovim nehatnim ponašanjem, a osim toga poginuo mu je otac. Takvu osobnu tragediju koja prati takvo nehajno djelo pravilno je ocijenio sud prvoga stupnja kad je smatrao da je kažnjavanje optuženika izgubilo smisao te da se ni sa stajališta pravednosti i s obzirom na zahtjeve generalne i specijalne prevencije kažnjavanje ne pokazuje svrsishodnim. (Iz odluke VSRH, Kž-598/94 od 11. studenoga 1997.)

²⁷ Opravdano optuženici upozoravaju da su se u konkretnom slučaju stekli uvjeti za primjenu čl. 47. st. 3. KZRH, budući da je u postupku utvrđeno, a to proizlazi iz same izreke presude, da su optuženici oštećenog G. J. dobrovoljno pustili na slobodu prije nego što je ostvaren njihov zahtjev zbog kojeg su izvršili otmicu, tj. prije nego što su pronašli oštećenikova oca od kojeg su trebali naplatiti dugovanja koja ovaj nije želio izmiriti. Ovdje je riječ o situaciji u kojoj samo treba ocijeniti je li puštanje otete osobe na slobodu bilo dobrovoljno, što znači slobodnom odlukom optuženika, ili je pak do toga došlo zbog utjecaja nekih vanjskih faktora. Budući da u tijeku postupka nisu utvrđeni nikakvi dokazi da su kod optuženika pri donošenju odluke prevladali neki vanjski čimbenici, valjalo je uzeti da su optuženici oštećenog G. J. dobrovoljno pustili na slobodu. Stoga, a kako je zakonodavac u čl. 47. st. 3. KZRH imao u vidu situaciju u kojoj naknadnu aktivnost počinitelja nakon izvršenja kaznenoga djela uvažava na način da ona predstavlja osnovu za fakultativno ublažavanje kazne odnosno za oslobođenje od kazne, a koja se situacija upravo ovdje ostvarila, ovaj je sud, uzimajući u obzir odredbe čl. 47. st. 3. KZRH te sve one okolnosti, kako otegotne tako i olakotne, koje je sud prvog stupnja našao na strani optuženika, ocijenio da u konkretnom slučaju ima osnova uvažiti žalbu optuženika u odluci o krivičnoj sankciji, pa je prvostupanjska presuda u tom dijelu preinačena na način naveden u izreci ove presude, smatrajući da će se izricanjem uvjetne osude uz utvrđivanje kazne zatvora od osam mjeseci i rok kušnje od tri godine moći ostvariti sve zakonske svrhe kažnjavanja, a to se potpunim oslobođenjem od kazne ipak ne bi moglo postići. Zbog navedenog neosnovana je žalba državnog odvjetnika zbog odluke o krivičnoj sankciji. Kako je ovaj sud utvrdio da su optuženici oštećenoga dobrovoljno pustili na slobodu prije nego što je ostvaren njihov zahtjev zbog kojeg je otmica izvršena, a kada Zakon predviđa mogućnost oslobađanja od kazne, neprihvatljive su tvrdnje iz žalbe državnog odvjetnika da će se kod optuženika jedino uz kaznu postići specijalna a i generalna prevencija. (Iz odluke VSRH, I Kž-1012/93 od 3. travnja 1997)

²⁸ Odredbe o privilegiranom kažnjavanju u smislu čl. 173. st. 8. KZ obuhvaćaju ponašanje počinitelja kad on iznosi nova saznanja koja imaju bitnu važnost za otkrivanje vlastitog ili

10. ako počinitelj kaznenog djela - udruživanja radi činjenja kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom otkrivanjem grupe spriječi počinjenje kaznih djela (čl. 187. st. 3. KZ);
11. ako uvrijeđeni uzvrati uvredu (čl. 199. st. 3. KZ);
12. ako počinitelju kod kaznenog djela - oduzimanja djeteta ili maloljetne osobe, dragovoljno preda dijete ili maloljetnu osobu (čl. 210. st. 3. KZ);
13. ako ukradenu stvar vrati oštećeniku prije nego je saznao da je otkriven (čl. 216. st. 4. KZ);
14. ako kod kaznenog djela - zlorabe osiguranja odustane od zahtjeva za isplatu štete prije nego je saznao da je otkriven (čl. 225. st. 5. KZ);
15. ako kod kaznenog djela - prikrivanja protuzakonito dobivenog novca dragovoljno pridonese otkrivanju kaznenog djela (čl. 279. st. 7. KZ);
16. ako dragovoljno opozove svoj lažni iskaz prije donošenja konačne odluke (čl. 303. st. 4. KZ);
17. ako odustane od okupljanja prilikom ostvarenja kaznenog djela - pobune osoba kojima je oduzeta sloboda (čl. 306. st. 3. KZ);
18. ako je kod ostvarenja kaznenog djela - sprečavanja službene osobe u obavljanju službene dužnosti, bio izazvan protuzakonitim, bezobzirnim ili grubim postupanjem službene osobe ili osobe koja joj ovlašteno pomaže (čl. 317. st. 4. KZ);
19. ako je kod ostvarenja kaznenog djela - napada na službenu osobu bio izazvan protuzakonitim, bezobzirnim ili grubim postupanjem službene osobe ili osobe koja joj ovlašteno pomaže (čl. 318. st. 4. KZ).

U svim tim slučajevima, kada postoji fakultativna mogućnost oslobođenja od kazne, a sud ipak izrekne kaznu, nije se dužan pridržavati granica ublažavanja kazne predviđenih u odredbi čl. 57. st. 2. KZ.

---

tuđeg djela odnosno za otkrivanje njegova počinitelja. Suradnja počinitelja s organima gonjenja potječe iz subjektivnog osjećaja i rezultat je dragovoljne odluke. U konkretnom slučaju, istina, optuženik nije pridonio otkrivanju vlastitog kaznenog djela, jer je kazneno djelo priznao tek nakon što je droga otkrivena u njegovu vozilu, međutim on je bitno pridonio otkrivanju tuđeg kaznenog djela koje je u neposrednoj vezi s njegovom kriminalnom djelatnošću. On je dragovoljno otkrio identitet prodavatelja opojne droge te je, štoviše, sudjelovao u tajnoj akciji policije simuliranog otkupa jednog kilograma opojne droge marihuane, zaslugom čega je otkriveno nekoliko dilera, tj. preprodavača droge. Takvo kooperativno ponašanje optuženika i po ocjeni Vrhovnog suda treba valorizirati kroz primjenu odredbe čl. 173. st. 8. KZ. (Iz odluke VSRH, KŽ-745/00 od 13. veljače 2002.)

Summary

MITIGATION OF PUNISHMENT UNDER THE VI AMENDMENT TO THE CRIMINAL CODE

After reviewing the provisions so far concerning the legal selection of the type and degree of punishment, based on the general purpose of imposing criminal sanctions and the type of punishment, as well as their practical application in the Republic of Croatia, the author discusses sentencing under the Criminal Code as of 1 October 2006. By establishing that the provisions concerning the mitigation of punishment have undergone significant changes, specifically in terms of the imposition of stricter conditions for the mitigation of punishment, in this paper the author gives warning about the separation of the legal from the judicial mitigation of punishment. Attention is also drawn to the fact that, in terms of the minimum degree of prescribed punishment, the frames for the judicial mitigation of punishment are generally different from those for the legal mitigation of punishment. In the case of the legal mitigation of punishment, which is possible only on the basis of an express legal provision (in the General or in the Special Part of the Criminal Code), there is an alternative possibility that an offender may be remitted from punishment, or a milder punishment might be imposed. If the possibility foreseen is remission of punishment, in all such cases the punishment may be mitigated regardless of the limits of the legal or judicial mitigation of punishment. In the case of judicial mitigation of punishment, the courts will have to issue stricter punishments for certain criminal offences if they cannot establish the existence of conditions on the part of the perpetrator for the legal mitigation of punishment, irrespective of whether there are particularly pronounced mitigating circumstances for the judicial mitigation of punishment.

